

Slovníky Millennium

Oboustranné elektronické slovníky – angličtina • němčina • francouzština (CD)

KAREL ŠREDL

Jako každý měsíc, i tentokrát jsem opravdu rád, že se shledáváme u dalšího z dílů Rychlokurzu. Dnes vám naservíruji pochoutku ze souboru slovníků a doufám, že si na ní pochutnáte tak, jako já. Dost chválení a hrr na to...

Instalace

Začátek instalace je běžný. Spustíme instalační soubor a tlačítkem [Další>] se dostaneme na stranu s licenčním ujednáním. Odsouhlasíme ho – *Souhlasím s podmínkami v licenční smlouvě* – a na další straně vyplníme jméno uživatele a organizaci (pokud nějaká je). Dále specifikujeme, zda se má program nainstalovat všem uživatelům nebo jestli má být přístupný jen nám. Verzi specifikujeme pod volbou *Základní (zdarma)*. První část instalace odstartujeme kliknutím na tlačítko [Instalovat].

V druhé části se ke zvoleným slovníkům automaticky nainstalují i jazykové moduly pro výslovnost. Po nás bude požadován pouze jazyk – [česky] –, a pak stačí jen klikat na [Další] a [Souhlasím]. Vše završíme tlačítkem [Dokončit].

První spuštění – ovládací panel Millennium

Po instalaci se v menu [Start] objeví složka „Millennium“, ale v ní byste těžko hledali spouštěč slovníku. Najdete tam pouze odkaz na Ovládací panel – takový centrální rozcestník pro všechny nainstalované slovníky. Tak směle do toho, a Ovládací panel spusťte. Jako vždy je první spuštění výjimečné. Objeví se nám totiž hláška, že „Seznam slovníků je prázdný. Je nutno ho obnovit!“. Poté budeme seznámeni s tím, že program hodlá prohledat adresář, kam jsme právě slovníky nainstalovali – což mu můžeme jen odsouhlasit. Na otázku „Pokračovat?“ proto rozhodně odpovzte [Ano]. Než byste řekli švec, naplní se panel anglickým, francouzským a německým slovníkem ve verzi BASIC. Aplikace dále nabídne ověření existence novější verze na internetu.

Co tedy lze v ovládacím panelu nastavit?

Registrace – Pokud vás slovníky zaujmou natolik, že si budete chtít připlatit a získat další, rozsáhlejší a speciální slovníky, pak právě toto bude místo, kam zapíšete licenční klíč.

Aktualizace – Jak bylo řečeno, program umí zkontrolovat, zda se na internetu nenachází novější verze. Stačí v této sekci kliknout na tlačítko [Aktualizovat].

Nastavení – klasické nastavovací volby, jak jste na ně zvyklí i z jiných programů, najdete zde. Jsou poměrně jasné a prakticky není co vysvětlovat. Snad jen sekce „Umístění slovníkových da-

tabází“ odkazuje na místo na disku, kde se nacházejí slovníkové soubory *DIC*. Pokud k tomu nemáte závažný důvod (např. přesun slovníků někam jinač), pak obsah tohoto pole neměňte.

Vraťme se zpět na kartu **Slovníky**. Poklepáním na ikonu zvoleného slovníku spustíte vlastní

překladač. Jelikož všechny slovníky mají stejný vzhled i chování, popíšeme si dále jen slovník anglický. Totéž najdete i ve slovníku německém a francouzském. Přes ikonu BASIC (AČ) tedy spusíme anglicko-český slovník.

Práce se slovníkem

Po spuštění slovníku se objeví hlavní a vlastně jediné okno, ve kterém budete pracovat. Jak je patrné z obrázku, skládá se ze dvou podoken (jednoho pro slovíčka, druhého pro fráze) a ovládacích ikon. Ale zpět k základní práci:

Chceme tedy kupříkladu přeložit české slovo „letadlo“. Nejprve tedy klikneme na ikonu české vlajky (nebo na anglickou při opačném směru překladu) a do překladového políčka napíšeme

„letadlo“. Všimněte si, že už v průběhu zapisování vám program nabízí překlady dosud napsaných částí slova, takže někdy ani nemusíte psát slova celá, stačí jen jejich začátek. V okně pod vstupním polem se objeví seznam slov, které odpovídají zapsanému výrazu. Vyberte ze seznamu právě to, které požadujete, a poklepáním jej „rozbalte“. O úroveň níž se objeví překlady. Na překlad lze opět poklepat a dozvědět se, jaké významy může dané slovo mít. Takto se dá pokračovat až do maximální nastavené úrovně.

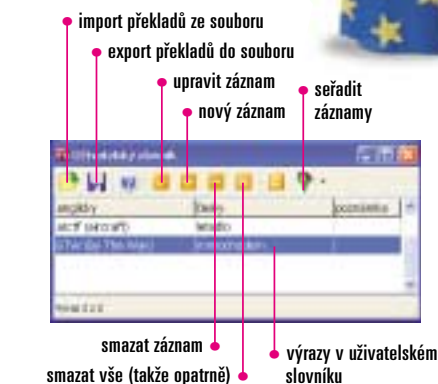
Pokud místo poklepání použijete pravé tlačítko myši, objeví se kontextové menu. Hned první volba je *Najít vybraný!*. Pokud ji použijete, vybrané slovo se přesune do vstupního překladového pole a rovnou se přeloží. Tím, že jste nechali přeložit platné slovo (a ne jen jeho část), může program vyhledat nejen překlady, ale i celé výrazy a fráze, v nichž se vyskytuje. Ty se potom objeví ve spodním okně. Pro práci s frázemi platí stejná pravidla, jako v okně horním.

Našli jste ten správný překlad, ale nevíte si rady s výslovností? Přivolejte si džina. Klikněte na ikonu a s efektním pufnutím se zjeví postavička, připravená vám posloužit. Nyní stačí jen kliknout na anglické slovíčko, džin přispěchá a slovo (či celou frázi) vysloví. Vše je graficky opravdu hezky vyvedeno a velmi to příjemná práce. Jen kdyby se ten lump automaticky neposadil nad všechna okna tak, že když se přepnete do jiné aplikace, stále ho máte na očích. Jediné, co s ním můžete provést, je přetáhnout ho myší jinam nebo ho opět kliknutím na ikonu vypnout.)

Výslovnost je syntetizovaná. To znamená, že k vám nepromlouvá rodilý mluvčí, ale počítačem generovaný hlas. Musím však uznat, že od dob nedávno minulých syntéza hlasu poměrně výraz-

ně pokročila. Hlas džina je vcelku dobře srozumitelný, artikulovaný a intonace zní přirozeně (jen to „b“ mu nějak nejde). Výhodou takového umělého hlasu je nepoměrně menší prostor, který vyžaduje na disku, schopnost vyslovovat i velmi dlouhé fráze a také možnost upravit si barvu a výšku hlasu či rychlost výslovnosti. Zde se nedají nastavit přímo parametry hlasu, ale volbou jiného pomocníka namísto džina změňte i výslovnost. Pomocníků je k dispozici v základní verzi celkem 5 – papoušek Peedy, džin, opičák Claude, kouzelník Merlin a robot Roby. Každý má nejen odlišný hlas, ale i své vlastní efekty.

Hlavní výhodou, která mne dostala do kolen, jsem si nechal nakonec. Slovník nám umožňuje vytvářet své vlastní překlady a ukládat je do uživatelského slovníku. Tím lze slovník rozšiřovat, slovník exportovat a zase importovat (a tedy si ho vyměňovat např. se sousedem). Řeknete si – hezké, ale že bych se z toho hrotil... Jenomže vámi přidáné cizí

slovo džin bez zadrnutí vysloví! Tím padla moje teorie, že slovník v sobě kromě písemné formy obsahuje i fonetický přepis. Džin tedy musí vyslovovat napsané slovo podle naprogramovaných jazykových pravidel a i když jsem mu předhazoval různé vychytávky od jazykolamů až po nesmyslná slova, vždycky je vyslovil bez problémů.

Pojďme si tedy předvést práci s uživatelským slovníkem. Cest je jako vždy několik. Jedna vede přes kliknutí pravým tlačítkem myši do okna s překlady. Zde je v menu položka *Výraz*, pod kterou se nacházejí volby *Nový* (pro zadání nového slovíčka), *Upravit* pro editaci již vytvořeného překladu a *Odstranit* pro jeho vymazání. Druhá cesta, kterou se teď vydáme my, vede přes menu *Soubor* a volbu *Uživatelský slovník* (klávesová zkratka CTRL+U). Objeví se jakýsi „manažer“ uživatelského slovníku, který nám dovolí záznamy přidávat, ubírat, řadit, upravovat... atd. (viz obrázek).

Ať už záznam upravujete nebo vytváříte nový, objeví se dialogové okno s několika vstupními poli, které by stálo za to popsat.

Angličtina: Do tohoto pole zapíšete cizojazyčný překlad slova. Tento výraz se také objeví v horním překladovém podokně hlavního okna. Pokud výraz obsahuje více slov, bude každé toto slovo

automaticky propojeno s tímto výrazem. Pokud tedy napíšete „By the way“, pak se např. při překladu slova „way“ objeví zmíněná fráze ve spodním podokně. To proto, že obsahuje slovo „way“, a ve spodním okně se objevují právě výrazy, které s překládaným slovem nesouvisí tak těsně.

K heslu: Stejně, jako se pro „by the way“ automaticky vytvoří volnější propojení se slovy „by“, „the“, „Way“, tak můžeme chtít, aby byl výraz spojen i s nějakým dalším slovem. To pak napíšeme sem. Pokud do tohoto pole napíšete třeba „abbreviation“, potom při vyhledání překladu tohoto slova budete mít ve spodním podokně rovnou i příklad „By the way“.

Člen: Zde můžete specifikovat rod slova: *m (male)* – mužský, *f (female)* – ženský, *n (neutral)* – střední, *mn, fn* – zřejmě znamenají male-neutral a female-neutral, bohužel však nejsem natolik lingvisticky vzdělán, abych se vám tu snažil tvrdit, že vám, k čemu takové členy použít.

Pole **Čeština, K heslu a Člen:** Mají analogické významy jako v předchozích případech. **Poznámka:** Dovolím si použít citaci z manuálu, protože bych to lépe nepopsal: „Obecná poznámka k vložené dvojici výrazů. V zobrazení je pak v hranatých závorkách. Doporučujeme používat stručné zkratky, např. hov. (hovorev), slang. (slangový výraz), zkr. (zkratka), apod.“

Obor: Dle potřeby můžete zařadit výraz do určitého oborového slovníku. V naší základní verzi máme slovíčka ze dvou „oborů“ – „Všeobecný základní“ a „Všeobecný rozšířený“. Další lze samozřejmě dokoupit. Univerzální (náš) slovník je označen implicitní volbou „Uživatelský“.

Nastavení slovníku

Do nastavení chování slovníku se dostaneme přes menu *Možnosti – Nastavení* (zkratka CTRL+N). Objeví se okno plné voleb. Protože na popis nemáme celou knihu, musíme jej trošku zkrátit: zmíním se pouze o těch nejzajímavějších. S ostatními se klidně obraťte na nápovědu. Sice není příliš rozsáhlá, ale je česky a bez problémů srozumitelná.

VYHLEDÁVÁNÍ

[Slovník] – Výchozí směr překladu.

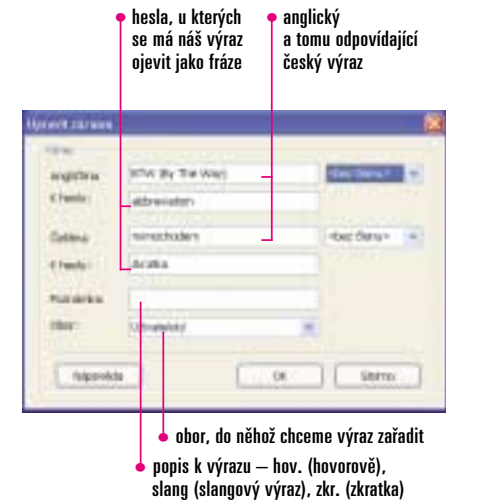
[Porovnat] – Volba řídicí chování programu při hledání překladu. Buď se vám objeví překlad přesně toho, co jste napsali do vstupního pole (volba *Celé pole* – nedoporučuji), nebo se objeví všechna slova, která ZAČÍNÁJÍ výrazem, jenž jste napsali (volba *Začátek pole*). Popřípadě se objeví každé slovo, které OBSAHUJE výraz, jenž jste zapsali (volba *Jakákoliv část pole*). Poslední volbě se také jinak říká fulltext.

[Hledej základ] – Chování aplikace, nenajde-li zapsané slovo. Snaží se hledat základ slova buď zleva (vhodné pro angličtinu), nebo zprava (vhodné třeba pro němčinu).

[Schránka Windows] – Práce se schránkou. Chceme-li, aby nám program hlídal schránku a přeložil vše, co se v ní objeví, pak zaškrtněte *Automaticky ze schránky*. Pokud naopak chceme

nalezený a označený překlad automaticky přesunout do schránky pro využití jinde, zaškrtněte volbu *Automaticky do schránky*.

[Klávesnice] – Volba klávesnice je poměrně příjemná, protože umožní říci programu, aby podle zvoleného směru překladu automaticky nastavil odpovídající národní klávesnici. Šikovné...

[Hledání] – Nastavení doby, po jaké se automaticky spustí hledání překladu (nemusíte mačkat Enter) a po jaké se označí celý vložený text, abyste mohli zadat nové slovo.

[Historie] – Nastavení velikosti seznamu naposledy hledaných výrazů.

VZHLED

Zde vás upozorním především na volbu *Max. úroveň vnoření* ze sekce *[Treeview]*, o níž jsme se už zmiňovali dříve. Nastavuje maximální počet vnoření v oknech s překlady.

SLOVNÍKY

Zde lze aktivovat a deaktivovat slovníky, kterých se týká prohledávání.

APLIKACE

Základní nastavení aplikace.

VÝSLOVNOST

Pro nás asi nejzajímavější část. Zde se totiž dá nastavit, co chcete nechat vyslovovat. (Zaškrtnutím volby *Čeština* nic nezískáte, protože nebudete mít nainstalovaný patřičný jazykový modul v programu Via Voice, jenž se stará o výslovnost.) Hlavně si zde ale můžete vybrat svého pomocníka a zvolit, co všechno smí dělat.

Závěr

Musím přiznat, že doposud jsem měl v oblasti slovníků jasného (nejmenovaného) favorita. Avšak po seznámení se slovníky Millennium už není moje volba tak jednoznačná. A vzhledem k tomu, že od nás máte aplikaci zdarma, domnívám se, že není co řešit. Takže si užijte svůj nový přírůstek z rodiny šikovných pomocníků, a já jdu zjistit, zda toho džina přeče jen na něco nenachytám. Jak si třeba poradí s výslovností takových slov jako „abakadabra“ nebo „rychlokurz“?

